

Memòries La joventut de Raül Garrigasait

El barroc és una tractorada

JULIÀ GUILLAMON

Quan en ple confinament va morir el crític d'art Arnau Puig (1926-2020) vaig fer un whatsapp a la gent de l'editorial Comanegra, que en són defensors i tutors: "Heu de recuperar la *Història de l'art català: del Renaixement al Barroc*". És un llibre publicat el 1970, del qual no veig que en parli mai ningú. La tesi és actualíssima. La corona catalano-aragonesa es va aferrar al gòtic i en va fer un estil nacional, enfront de Carles V, que va introduir el Renaixement. Va ser una lluita política i econòmica amb els mitjans de l'època. Al segle XVII, les classes dirigents catalano-aragoneses havien perdut la batalla. El barroc, que triomfava a tot arreu, a Catalunya no va sortir de les classes dirigents sinó de les classes pageses, que no tenien prototips que els dirigissin la sensibilitat. Aprofito l'avinentesa per tornar a recomanar, ara en públic, que *Història de l'art català: del Renaixement al Barroc* d'Arnau Puig es recuperi. Permetria veure que la reivindicació del barroc pagès no comença amb Perejaume i va a parar a Toni Sala i Raül Garrigasait: ha estat una constant d'una de les línies heterodoxes del pensament català.

País barroc de Raül Garrigasait (Solsona, 1979) es va publicar en onze trameses en la sèrie que, des de fa anys, la revista *L'Avenç* dedica a recollir la història del país a través de la memòria dels escriptors. Poques vegades aquest dualisme està tan marcat com en aquest llibre. D'una

banda és una reflexió sobre la naturalesa d'un lloc: Solsona. D'una altra, són unes memòries d'adolescència. El país barroc és la Catalunya interior amb la qual el jo adolescent s'identifica. Hi ha una lectura política, que enllaça directament amb les idees d'Arnau Puig: el barroc català és una tractorada, una força d'oposició enfront de la unificació borbònica. El barroc català és l'anti-Pla: pren la matèria i la dissimula sota tota mena d'exhuberàncies, com si fes nosa. El barroc català es combina, en un equilibri delicat, amb la pedra despullada, el dolmen nu, el tros de fusta pelat i conceptual: Foix recollint roques del cap de Creus, Brossa fent sonets a pedres que repiquen i fan catroc, Miró dibuixant el ram d'una atzavara sense fruits ni flors. Són mons misteriosament complementaris: Espriu fa revivir el retaule de sant Zenó d'Arenys de Mar, en el qual, potser, hi ha l'element més senzill: un os humà. És un joc de miralls comparatius de reflexos infinits que ens du fins a la crema d'esglésies i l'aparició dels hippies i els poetes boscosans. Aquesta part té seqüències enlluernadores: l'excursió en busca dels paisatges de J.V. Foix, el capítol

El barroc català es combina, en un equilibri delicat, amb la pedra despullada i el tros de fusta pelat i conceptual

L'altar barroc del santuari del Miracle, de Solsona, és el símbol d'un art resistent

XAVIER CERVERA

tol que dedica a la descoberta de la prehistòria al Solsonès i el tercer, sobre la litúrgia. Després venen els capítols de la memòria juvenil que expliquen la vida d'un noi, fascinat pel rock californià, que té un grup, va a estudiar al Conservatori a Barcelona, on no es fa gaire amb ningú, segueix la seva segona passió, filològica, i estudia clàssiques a Alemanya: aquesta part central acaba amb un viatge a Grècia. Veiem com es forma el Raül Garrigasait que coneixem: autor de la novel·la *Els estranys* (2017) i d'un assaig sobre Rusiñol, home de referència dels estudis clàssics a Catalunya, editor de la col·lecció Bernat Metge. Amb dos ele-

ments centrals; l'estranyesa davant del món i el fil reconductor de la cultura. *País barroc* té moltes coses bones però no acaba de lligar un argument. Entre el viatge a Grècia i el capítol següent, on evoca la figura de l'avi que va viure la guerra, hi ha un salt. El lector ha de picessar entre les moltes idees i entendre el llibre mateix com un altar barroc, amb fornícules i columnetes, amb parts contínues i d'altres discontinues, construït per acumulació. |

Raül Garrigasait

País barroc

L'AVENÇ, 100 PÀGINES, 13 EUROS

Premi Anagrama d'Assaig El debat artístic de Pau Luque, entre moral i ficció

Virtuts imperfectes

JORDI AMAT

Quan a finals del mes de maig Pau Luque (Vilafranca del Penedès, 1982) va posar el punt final a *Las cosas como son y otras fantasías*, estava impartint un curs sobre les idees polítiques del filòsof moral Bernard Williams. Luque, professor de la Filosofia del Dret a la UNAM, va gravar les vuit classes al despatx del seu pis a Ciutat de Mèxic. Si es tafanegen les lleixes de la llibreria d'aquella habitació, la primera mirada de l'espectador s'encamina cap a quatre volums del mateix format que tenen el lloc de quatre colors diferents: els assajos complets de Sánchez Ferlosio. Els gegants Williams i Ferlosio són dos dels autors a la gèpica dels quals Luque puja per pensar quin tipus d'experiència moral ens convida a viure la imaginació artística –bàsicament la novel·lesca–, un tipus de coneixement de les virtuts imperfectes –compassió, noblesa, lleialtat, generositat, comprensió– que en temps del maniqueisme (encoberts pel pitjor sentimentalisme) semblen cotitzar més aviat a la baixa.

Si a *La secesión en los dominios del lobo* (2018) ja fascinava la intel·ligència de Luque a l'hora de raonar el nostre local desordre polític, aquí la seva veu d'assagista madura perquè està més ambiciosament desferrada. Juga amb si mateix, és irònic i col·loquial, sovint fins i tot còmic, introdueix diàlegs amistosos (a Nàpols o Israel) i s'atreveix amb alguns pecios i alguna faula filosòfica. Són recursos retò-

rics que acompanyen el lector perquè accedeixi al seu cervell i acabi persuadit de raonaments complexos que falsegen el nostre pensament políticament correcte a l'hora de comprendre (o almenys intentar-ho) "la estructura emotiva de los humanos". No és una reflexió erudita. A través d'un acostament diguem-ne lateral, sense cap por, aquí s'intervé en alguns dels grans debats del nostre temps. Contra la policia de la moralina, que

amb l'apostolat dels bons sentiments corroeix la consciència adulta i en darrer terme l'exercici democràtic de la ciutadania, Luque ens convenç de la necessitat de l'art per assumir que les qüestions moralment complexes només poden tenir respostes ambigües. Aquest tipus de coneixement moral és aquell que ofereix el millor art: "L'art himenòpter", per utilitzar la seva expressió, que ens descobreix "lo diferente que hay en uno" atès

que "resalta lo que queda más allá de los contornos de la moral para que nosotros lidiemos con lo limítrofe". És a través d'aquest art que "el desorden y el caos de las vidas morales dejan de ser un sinsentido".

Probablement Luque entén així l'art no només perquè és un bon lector sinó també perquè és filòsof del dret. O, en tot cas, des de la seva disciplina acadèmica explica millor per què la recerca d'una veritat jurídica o reparadora en l'art (com proposen alguns àngels exterminadors de la correcció política) és un error de la mateixa manera que ho és pensar que en la seva creació l'autor ha d'actuar com a jutge i part. Ho demostra amb múltiples exemples. Des d'Irene Solà o

Convenç de la necessitat de l'art per assumir que les qüestions moralment complexes només poden tenir respostes ambigües

Luna Miguel fins a una comparació d'una subtilitat extraordinària de dues escenes de violació a *Irreversible* i *Lapianista*. Però tres són les obres d'art, grotesques o aberrants, que l'acompanyen durant tot el llibre: *Murder ballads* de Nick Cave, *El mar, el mar* d'Iris Murdoch i *Lolita*. Tot analitzant la novel·la de Nabokov, i les recents polèmiques sobre ella, es quan Luque brilla més i substancialment millor el que va aprendre d'un dels seus gegants: "Buscar las virtudes perfectas, como dijo alguna vez Ferlosio, nos acerca a la crueldad y a la venganza". |

Pau Luque

Las cosas como son y otras fantasías

ANAGRAMA, 245 PÀGINES, 16,90 EUROS

L'autor Pau Luque, guanyador de la 48a edició del premi Anagrama d'assaig

ALEX GARCIA